

כיבוש פרעוני. ציור זה נמצא על קיר בית-חפילה בעיר רעמסס ומראה את רעמסס השני עורך שבוי סורי שמרד.

נטש את אתו וטוריתו ויצא להגן על הנילוס, להבטיח כי איש לא ישלוט עליו מלבדו. גם כאשר נעלמו אייביו אלה והמים הגיעו בתעלות עד לגבול שדותיו הגידחים לא שקט לבו של הפלה. במוחו השתלטה ההחלטה: הגיי לוס חייב להיות שלו. ממעינותיו עד לים הוא חייב להיות נהר אחד, השייך ומשרת רק עם אחד. גם כאשר הפך הדבר לרגש פנימי ואיבד כל קשר עם גורמי חוץ המשיך להיות המניע החשוב של התנהגות הפלה המצרי ונסיכו.

כבר לפני כששת אלפים שנה היה הצעד הראשון שהבליט את מצרים בהיסטוריה מעשהו של המלך מנס, מייסד השושלת המצרית הראשונה שכבש את אזורים מצרים העילית כדי לאחד את כל העמק לממלכה אחת, לאורך הנילוס. בירתה, שהוקמה במרכז העמק הארוך, סימלה את אחדות הארץ התלויה כולה ביאור. כי כבר אז היה ברור כי המחזיק בנילוס בהתחלה יוכל להעמיד תנאי חיים או מחת ליושבי גדותיו ה צפוניות עד הים התיכון.

משך אלף שנה היתה תבי בירת העולם. אולם בעקבות גידים פנימיים חוקים. כאשר כל נסך ניסה להרחיב את השפעתו ורכושו על חשבון שכנו, התי פוררה הארץ. מדרום על עליה שבטים כושיים נישאים במרכי בות. ממזרח פלשו ההיקסוסים, שבטים שמיים שבאו מתוככי ה מדבר עם עורי צאן עצומים ור כב ברזל. משך מאה שנה שלטו ההיקסוסים והכושיים על הארץ הושגה המנהלה המרכזית נח לשה, גם התעלות התחננו. עד אשר התעיררה תנועת איחוד חד קה במצרים והנסיכים התאחדו לגרש את הפולשים הדרומיים ובני המורה. בתנופה אדירה אחת הצליחו להשתחרר מעול הזרים ולרדוף אחריהם עד למור לדתם הם (נצחונותיהם המכריעים היו במגידו אשר בעמק יזרעאל ובקדש אשר בלבנון). עם זאת פרצה מצרים את תחומיה והפכה מעצמה עולמית עם אזורי כיבוש נרחבים שהגיעו עד סוריה בצפון, ערב ובבל ממזרח, חבש בדרום ולוב במערב.

לא רחוק מקהיר עוד ניצב הספיקס בעל פני אדם וגוף של חתול, סמל מצרים של פרעה. הרשונה היו למצרים מלכים שכל שאיפתם היתה להוציא מן הארץ למען טובתם הפר סית. הם ראו בארץ אוצר עצום שאפשר לנצלו בלי סוף, תחת שלטונם השתלטו הסוחרים היונים שהובילו את תוצרת מצרים לעולם והביאו תמורה מוצרי מותרות. אולם ברכה זו היתה מעורבת. העיר החדשה הפכה מרכז מסחר עולמי. האפילה על חשיבות האדמה הפוריה שעל גדות הנילוס. בני שושלת תלמי נטו לזלזל בערך הגנה, להוניח את תעלותיו. אחר נפילת קרת-חדתא בצפון אפריקה החלו מאות אלפי ספינות מובילות את החיטה המצרית לנמלי איטליה, בזמן שהפלח המצרי רעב ללחם. עם הרוחיים העצומים שצטברו ממסחר זה הקים תלמי הרביעי צבא חזק שכבש אימפריה גדולה ממזרח וממערב,

אולם כאשר התפשטו חילות מצרים מזרח אל חצי האי הערבי ולאורך הסלישתיים והכנענים לא היתה למצרים כל שאיפה להישאר ולהשתקע במקום. בו בזמן שכיבוש הסודאן ומבואות חבש איפשרו למצרים להרחיב את פיתוח אדמותיהם וניצול מי הנילוס, לא היו כיבושיה במזרח אלא מעמסה גדולה על כוחה הצבאי והמנהלתי. כאשר, אחרי המלך תות'משה (לפני 3500 שנה) לא בא מלך בעל יד חזקה, שתוכל לרכז את הכוח המפורז, התפוררה האימפריה המצרית ומשך 600 השנים הבאות ניכרו סימני ההרפתקה הקולוניאלית בחייה הפנימיים של מצרים. עד אשר נכבשה מצרים עצמה על ידי הפרסים, היתה נתונה לכל שבט שאזר עוז והתקיף את השפלה העשירה, שדד ורצח עד שגורש על ידי כובש חדש.

כאשר אלכסנדר מקדון, או אלכסנדר בעל הקנייט, כפי שהוא נקרא בפי הערבים עד היום, הגיע למצרים, היה בן 24. קרבו הגדול ביותר בצפון סוריה הסתיים זה עתה בניצחון אדיר; האימפריה הפר סית נעלמה והעולם היה שלו מן הים השחור עד פי הנילוס. הוא בא למצרים כאדם שאינו מצפה למלחמה ונתקבל כגואל ומושיע, בן אלים. הוא הקים עיר חדשה בשפך הנילוס לים התי כון — אלכסנדריה — הפך את מצרים למעצמה יס-תיכונית.

משך שנים מעטות הפכה ה עיר החדשה למרכז עולמי. מאה שנים אחרי היוחסדה, היא היתה העיר המאוכלסת ביותר בעולם, עם מיליון תושבים. עם מות אלכ סנדר התחילו מריבות גדולות להכריע מי יירש את העיר ה גדולה. אחד ממפקדיו הגבוהים, תלמי, הצליח לתפוס את השלטון ומינה את עצמו לפרעה. בפעם הראשונה היו למצרים מלכים

לא רחוק מקהיר עוד ניצב הספיקס בעל פני אדם וגוף של חתול, סמל מצרים של פרעה. הרשונה היו למצרים מלכים שכל שאיפתם היתה להוציא מן הארץ למען טובתם הפר סית. הם ראו בארץ אוצר עצום שאפשר לנצלו בלי סוף, תחת שלטונם השתלטו הסוחרים היונים שהובילו את תוצרת מצרים לעולם והביאו תמורה מוצרי מותרות. אולם ברכה זו היתה מעורבת. העיר החדשה הפכה מרכז מסחר עולמי. האפילה על חשיבות האדמה הפוריה שעל גדות הנילוס. בני שושלת תלמי נטו לזלזל בערך הגנה, להוניח את תעלותיו. אחר נפילת קרת-חדתא בצפון אפריקה החלו מאות אלפי ספינות מובילות את החיטה המצרית לנמלי איטליה, בזמן שהפלח המצרי רעב ללחם. עם הרוחיים העצומים שצטברו ממסחר זה הקים תלמי הרביעי צבא חזק שכבש אימפריה גדולה ממזרח וממערב,

מלכת הלכבות. משך עשרים שנה שלטה קליאופטרה, אחרונה שושלת הפרעונים של מצרים, על לבבות גדולי האימפריה הרומית. כאשר לבסוף בא אוקטביאנוס, שליט רומי, והניס את צבא אנטוניוס, המצביא הרומי ששהה במצרים בגלל קליאופטרה, הרעילה את עצמה.

העברים שהשתלטו. הממלוכים, שהובאו מאסיה ומאירופה למצרים כעבדים על-ידי הכושבים הערבים, תפשו חיים מהר את השלטון מידי אדוניהם. משך שלטונם התרכזו בעיקר בתענוגות והברקות חיצוניות המזכירים את סיפורי אלף לילה ולילה, הזניחו את הארץ ואת עושרה: הנילוס.

נצחון הארמירל נלסון. אנגליה, שניהלה באותה תקופה מלחמה עיקשת בנפוליאון באירופה, לא שבעה נחת מנוכחות צבא צרפתי במצרים, השמידה את הצי הצרפתי בקרב גדול באבוקיר,

מעשיות צרפתיות. אחד הממלוכים, עלי ביי, התמרד בתורכים שכבשו את הארץ, הכריז על עצמו כמלך עצמאי. נפוליאון, שחלם מזמן על כיבוש מצרים, בא וניצל את ההזדמנות.